Чытайце: У СУСЕДЗЯЎ ЗА МЯЖОЙ · ГРЭХ У ВЕРАВАННЯХ БЕЛАРУСАЎ · ЦЯЖКОЕ ЖЫЦЦЁ БЕЛАРУСКАЙ КНІЖКІ

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 30 (491) | ГОД X | 25 ЛІПЕНЯ 1965 ГОДА | ЦАНА 60 гр.

На другі бераг.

КЛОПАТЫ ВОЙТА

Пасля выбараў грамадскія рады ўвайшлі ў нармальны трыб жыцця. Выбрана новыя склады прэзідыумаў, паклікана камісіі. Многія старшыні асталіся надалей выконваць свае функцыі. Зацікавіла нас праца ГРН, паколькі чуюцца неадпойчы на іх нараканні. Зразумела, недахопаў у нас многа і яны не мінаюць грамадскіх рад. Праца рады ў многім залежыць ад калектыву кіруючага ёю, а таксама ад уменняў і вопыту старшыні.

Трэба сцвердзіць, што хлеб старшыні ГРН нялёгкі. Прыгледзеліся мы клопатам аднаго з іх. Таварыш Ю. Гаворка, старшыня Прэзідыума ГРН у Орлі. Функцыю старшыні выконвае другую кадэнцыю. Кожны з яго сяброў мае многа клопатаў. Адны — простыя, штодзённыя, нармальныя. Іншыя — не штодзённыя і нават нельга назваць іх нармальнымі.

Вось, напрыклад, дрэнаванне поля ў Орлі. Дрэнаванне — рэч чядрэнная і арляне ахвотна падпісалі свайго часу на гэта згоду. У чэрвені прыйшлі рабочыя праводзіць дрэнажныя працы, але на полі якраз вырасла прыгожае збожжа, якое пачалі раскопваць рабочыя. Зацікаўленыя гаспадары пачалі ўносіць пратэст, гаворачы, што ім трэба «аддаваць збожжа ў дзяржаву» і «карміць сем'і», а за знішчэнне збожжа ніхто ім не заплаціць. Перш за ўсё дасталося «войту», якому ніхто і не сказаў, калі пачнуць працу. Людзі пачалі бунтавацца.

(Працяг на стар. 4)

У гэтым годзе грыбы не толькі смачныя але і даходныя.

АКНО НА СВЕТ

У гаспадарках Снежак, Сасін і другіх вёсак сена заўсёды мела вялікае, а часта рашаючае значэнне. Сасінскі гаспадар сказаў:

— У нас як мае хто тры-чатыры гектары гаспадаркі, то з таго напэўна адзін гектар «лонкі».

Усе навакольныя вёскі знаходзяцца, пераважна паміж рэчкамі Нурэц і Нурчык, дзе ў мінулыя гады адбывалася тут — адна з найбольшых на Беласточчыне — меліярацыя дрыгвяністых абшараў. У выніку праведзенай меліярацыі і загаспадаравання павялічыліся накосы ўдвая або ўтрая, **ураджай сена дыктуе цяпер усё.**

Маючы многа сена можна трымаць больш кароў, ад якіх будзе больш малака на продаж і гною на ўгнаенне палёў, каб добра расло на іх. І на снежкаўскіх пятых - чацвёртых класах расце някепска. Пшаніца ўдаецца не горш, чым жыта. Яе намалот часамі даходзіць да пятнаццаці цэнтнераў з аднаго гектара. Добры ячмень, але авёс ужо многа слабейшы... Дарэчы з аўсом усюды бяда, не толькі на пагаркаватых палетках гэтай аколіцы.

— Забяры нам «лонкі» і мы прапалі, — сказаў той жа самы сасінскі гаспадар, бо нікога другога больш не сустрэў у апусцелай вёсцы. Усе на сенакосах. У Снежках напаткаў бібліятэкара, пажылога ўжо мужчыну, які расказаў мне, што меў расказаць, і хутка сабраўся на сенакос.

У суседнім Сабятыне будуюць новую малачарню, бо прыбывае кароў і малака. А сялу Сасіна крыўдна на душы, бо грузавік па сабятынскае малако ездзіць пазагуменню сасінскіх клуняў, ездзіць і не спыняецца. А мог бы ён спыняцца і забіраць сасінскае малако ў самых Сасінах, пашто людзям пярці яго аж да Сабятына дыяшчэ стаяць у доўгай чарзе цэлымі гадзінамі. Зімою ёсць час, але малака мала, а вясною і летам малака шмат, але няма часу насіць яго. Іншыя кормяць малаком свіней і, вядомая рэч, трацяць на заробку ад сваіх 113 дойных кароў.

Бельская малачарня, якая можа (і павінна) сарганізаваць малочны пункт у Сасінах, нячулая на прашэнні і плачы гэтай вёскі. Ёй што да таго?! Цяпер малака хоць утапіся, да самай восені...

Снежкаўская грамадская рада знаходзіцца на перыферыі Бельскага павета, адсюль далёка да Бельска і ад Бельска. Гэту перыферыйную сітуацыю адчуваецца тут на кожным кроку, у кожнай размове. Няма чым даязджаць да горада — да бліжэйшых аўтобусных паўстанкаў, як кажуць, блізкі свет. Паказвалі мне краму, якую будуюць-будуюць спецы гайнаўскай будаўнічай спулдзельні «Чын» і ніяк не могуць закончыць яе будовы. Падобныя абразкі і з іншымі будовамі ці планамі будовы школ, малачарскіх пунктаў і т.п.

Мясцовыя людзі стараюцца раўнацца да лепшага жыцця, не толькі ўмеюць дамагацца, але і будуюць самі тое, што могуць. У Сасінах хочуць пабудаваць чынам валапой, зрабілі адпаведныя выкапкі — дазяюць камень і жвір. Валапой будзе такі як у Белках або і лепшы! Шмат далажыўся народ пры будове дарог, якіх калісьці амаль не было зусім.. Жвіраванкі разыходзяцца ўжо ва ўсе кірункі ад грамадскай сталіцы Снежкі:

(Працяг на стар. 5)

на шырокім свеце

ЗАБОЙЦА СТАЎ ПРЭМ'ЕРАМ!

Было ўжо пасля 18 гадзін, калі самалёт «ДС-4 кампаніі «Эр Конга», пілатаваны бельгійскім лётчыкам Бауенсам, звязаўся па радыё з камандным пунктам аэрадрома сталіцы Катангі. Пілот перадаў па радыё: «Элізабетвіль, Элізабетвіль! Для вас цэнны тавар!»

На борце самалёта «ДС-4» знаходзіліся — Патрыс Лумумба, Жазэф Акіта і Марыс Мпола.

Гадфруа Мунонга, міністр унутраных спраў «дзяржавы Катанга», быў у гэты момант на элізабетвільскім аэрадроме. Ён цешыўся. Павярнуўшыся да бельгійскага наёмнага капітана, які стаяў побач яго, Мунонга сказаў: «Гэтым разам яны не ўцякуць ад нас».

У другой палавіне дня 17 студзеня 1961 года прэзідэнт «Дзяржавы Катанга» Чомбэ глядзеў фільм «Свабода», зроблены работнікамі службы «маральнага пераўзбраення». Зазвінеў тэлефон, хтосьці настойліва дапытваўся пра «прэзідэнта» Чомбэ. Каму так спатрэбіўся ён?

Праз два гады пасля ў інтэрв'ю апублікаваным 31 студзеня 1964 года ў бельгійскім штотыднёвіку «Пуркуа па», Чомбэ паведамляў карэспандэнту, што ў той момант званіў да яго з Леапольдвілю сам прэзідэнт Конга Касавубу.
Унтэрафіцэр узброеных сіл Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, нейкі швед Ліндгрэн, які якраз 17 студзеня знаходзіўся тады на элізабетвільскім аэрадроме, так апісвае выпадкі:

«Самалёт «ДС-4» кампаніі «Эр Конга», прызямліўшыся на аэрадроме, пад'ехаў адразу да ангара ваеннай авіяцыі Катангі. Гэты ангар знаходзіўся ў зоне не падпарадкаванай кантролю патрулёў роты ААН. Самалёт хутка абкружылі бранявік, грузавікі і некалькі джыпаў. Катангійскія жандары сталі сцяною наўкола самалёта. Каля дваццаці жандараў запоўніла месца паміж самалётам і джыпамі. Бранявік накіраваў гармату на дзверы самалёта. Першы пасажыр вышаў з «ДС-4». Гэта быў добра апрануты афрыканец. За ім выйшла яшчэ траіх. На іх вачах былі павязкі, рукі павязаны за спіною. Адзін з іх меў невялікую бародку. Як толькі тых траіх сышло на зямлю, накінуліся на іх жандары, пачалі біць іх прыкладамі карабінаў, а потым кінулі ў джып. Туды села чатырох катангскіх жандараў. Адзін з палонных закрычаў. Джып рушыў з месца, едучы на чале калоны аўтамабіляў, якая кіравалася да найбольш далекага закутка аэрадрома, да выхаду, спецыяльна на гэты выпадак зробленага ў агароджы, акружаючай аэрадром».

Калі ў 1963 годзе «дзяржава Катанга» была канчаткова разгромлена, у архівах яе міністэрства ўнутраных спраў было знойдзена таямнічае пісьмо з датай 18 студзеня 1961 года. У ім пісалася:

Патрыс Лумумба прадаты Катанзе. Ён прыбыў учора, 17 студзеня 1961 года, на борце самалёта «ДС-4» кампаніі «Эр Конга», быў звязаны, твар забінтаваны. З ім было яшчэ двух. На джыпе, якім перавозілі іх, было чатырох узброеных бельгійцаў. Яго суправаджалі бранявік з двума бельгійцамі і адзін грузавы аўтамабіль з катангскімі ваеннаслужачымі... Вакол Элізабетвіля і ў ваколіцы аэрадрома быў забаронены ўсялякі рух. Калона хутка пакінула аэрадром. Яна праехала побач «Дома кампаніі Сабена» і затрымалася каля другога будынку. Гэты будынак хутка абкружылі салдаты, якія разам прыехалі. Лумумба, Акіта, Мпола былі вывалачаны з джыпа і ўведзены ў гэты будынак... Ноччу катангскія салдаты былі звольнены са службы, і толькі 8 чалавек — ваеннаслужачыя першай роты ваеннай паліцыі, засталіся ў будынку разам з Лумумбай і яго таварышамі. Хто яшчэ прышоў у гэты будынак? Як вынікае з матэрыялаў следства, якое праводзіла ААН у сувязі са смерцю Лумумбы, адзін бельгійскі наёмнік сцвердзіў, што Лумумба быў забіты на вачах Чомбэ, Мунонга і другіх міністраў Катангі — Кібве, міністра фінансаў, і Саламенге, міністра інфармацыі.

Ёсць довады, што чатырох з тых васьмі, якія засталіся ў будынку нанач, каб дапільноўваць палоненага Лумумбу і яго таварышаў, былі бельгійскімі наёмнікамі і называліся Гат, Мішэль, Лева, Рушэфар. Прозвішчы другой чацвёркі пакуль што невядомыя, але адно з'яўляецца ясным: гэта васьмёрка выконвала загад Чомбэ. Тэкст гэтага загаду поўнасцю выкрыты. Вось ён:

«Атрымаўшы гэты загад капітан Гат Жульен і ваеннаслужачыя-еўрапейцы І-ай роты ваеннай паліцыі, якія выконваюць заданне ў Кальвезі, павінны неадкладна прыбыць у Элізабетвіль. Яны абавязаны ўзяць на сваю адказнасць палітычных вязняў Лумумбу, Мпола і Акіта, і неадкладна іх ліквідаваць. Таго патрабуюць інтарэсы дзяржавы Катанга. Подпіс: прэзідэнт дзяржвы Катанга М. Чомбэ».

Як вынікае з пазнейшых архіўных матэрыялаў, Чомбэ надта часта выдаваў падобныя загады ў падобным стылю. Подпіс Чомбэ цалкам арыгінальны, уласнаручны.

Целы забітых Лумумбы, Мпола і Акіта былі закапаны ў яме глыбінёю некалькі дзесяткаў сантыметраў. Потым іх адкапалі і машынаю завезлі ў пакінутую шахту Этуаль, непадалёку Элізабетвіля. Там укінулі іх на дно шахты, дзе ляжаць яны па сённяшні дзень.

Як вядома, Моіз Чомбэ з'яўляецца цяпер прэм'ерам цэнтральнага ўрада Конга, дапамагаюць яму бельгійцы і амерыканцы, якім вельмі не на руку вызваленчы рух народных мас Конга.

(а-ся)

На здымку: жандармерыя Чомбэ крывава расправуляецца з дэманстрантамі ў Элізабетвіль, якія пратэстуюць супроць сепаратызма Катангі і разбівання еднасці Конга.

У СУСЕДЗЯЎ ЗА МЯЖОЙ

Вёскі: Голя, Вярховічы, Хлявішчы, Пяшчатка, Лумна, Лумянка і некаторыя іншыя. Ведаў я іх ад дзяцінства. Разам з маёй роднай вёскай Волькай Нурэцкай у даваенны час уваходзілі яны ў склад адной Высока-Літоўскай гміны. Жыхароў гэтых вёсак сустракаў я на кірмашах, многа сярод іх ведаў асабіста.

Пасля апошняй вайны гэтыя вёскі знайшліся за дзяржаўнай мяжой у Каменецка - Літоўскім раёне, Брэсцкай вобласці. Некаторыя адразу ў 1944 годзе, а іншыя крыху пазней — пасля рэгуліроўкі дзяржаўнай граніцы ў 1947 годзе.

У 1946 годзе мяне выбралі старшынёю гміннай спулдзельні сялянскай самапомачы. Дзейнасць наша пачаткова канцэнтравалася ў вёсцы Голя. Адтуль на ўсю Клюковіцкую гміну разыходзіліся навейшыя ідэі. Там жылі баёвыя таварышы. Ад іх я даведаўся пра Польскую рабочую партыю і дзякуючы ім яшчэ ў 1945 годзе знайшоўся ў яе радах.

Потым дарогі нашы разышліся. Часам толькі, калі прыходзілася мне працаваць на полі ў прыгранічнай паласе, з цікавасцю ўзіраўся з нейкага ўзгорка на другі бок мяжы, пазнаваў знаёмыя краявіды, прыслухоўваўся да грукату машын.

Як там цяпер жывуць, што там змянілася?

І вось нядаўна здарылася аказія пабываць мне ў гэтых вёсках. Мяне, як старшыню спулдзельні прадукцыйнай, запрасіла да сябе ў госці праўленне калгаса імя Леніна. Калгас гэты згуртоўвае чатыры вёскі, а яго цэнтр знаходзіцца ў Голі. Старшыня калгаса, таварыш Іван Барысюк пасадзіў мяне ў свой службовы «газік» і павёз знаёміць са сваім «каралеўствам».

— У калгасе нашым, — інфармаваў мяне старшыня, — жыве 315 сем'яў. У сваім распараджэнні маем каля трох тысяч гектараў зямлі. Зямля аднак, як сам ведаеш, тут дрэнная. Выручае нас сенажаць. Маем 700 гектараў лугоў. Трымаем 1200 штук кароў, якія даюць нам у сярэднім па 2200 літраў малака ў год.

Першае, што кінулася мне ў вочы, гэта драты электралініі. Усе вёскі маюць тут электрычнае святло. Над дахамі многіх дамоў стырчаць антэны тэлевізараў. Няма саламяных стрэх, якія захаваліся ў маёй памяці. Шырэй адкрываю вочы. Гэта тыя ж самыя вёскі, якія калісьці я ведаў, ці не?

Наведваем калгасныя фермы. У кожнай вёсцы пабудавана новенькія аборы для быдла, а ў 3-х аборах... бягучая вада, цяжкую працу даярак заступае электраўстаноўка.

На абед старшыня Барысюк запрашае ў калгасную сталовую. Яна даступная для ўсіх, але калгаснікі дастаюць абеды па зніжанай цане. Да

(Працяг на стар. 3)

Успаміны 13

Паліцаі абцерлі свае спацелыя твары, паднялі мяне з падлогі, адаткнулі рот і пачалі чым папала біць у плечы. Выбівалі з мяне воду, прыводзілі ў свядомасць. А калі я заварушыўся, Здрайкоўскі адразу прыліп з пытаннем.

— Ну, будзеш гаварыць?
— Не! — пакруціў я галавой.
— Не? — паўтарыў Радульскі. — Яшчэ яго раз!

Зноў заткалі рот шматкай, зноў перакінулі на плечы. Запахла нафтай і пякучая яе горыч заліла мне нос і горла. Хацелася крычаць, але праз шмату праходзіў адзін толькі, быццам прадсмертны, хрып. Нафта, здавалася мне, з'ядала ўсё жывое ўнутры майго цела. Страшэнны боль зноў адбяраў мне прытомнасць.

Аблівалі мяне тады халоднай вадой і зноў білі ў плечы, каб хаця крыху адпампаваць назад гэтай нафты, якую ўлілі мне праз нос. Я пачаў ванітаваць. Здавалася, што вырве мне кішкі.

Паліцаі чакалі, калі я змагу гаварыць. Падалі нават чыстай вады перпаласкаць рот.

— Дык як, хопіць ужо? — пацікавіўся Здрайкоўскі.
— Скажаш, калі ты запісаўся ў камуністы? — запытаў Радульскі.
— Я нічога не ведаю! — закрычаў я сабраўшы апошнія сілы.
— Лепш будзе, калі пачнеш гаварыць, — сказаў паліцай.
— Бо інакш мы табе тут зараз усе косці паломім і галаву адарвем! — крычаў другі.
— Я нічога...

Рэшту слова Радульскі з размахам убіў мне назад у вусны. Я, бы калода, пакаціўся на падлогу.

І ўсё пачалося ад пачатку.

Урэшце яны змучыліся. Аблілі зноў мяне вадой і аставілі, каб неяк апрытамнеў,

— Бач, які цвёрды, сукін сын! — заўважыў Манькевіч.
— На дзіва цвёрды! — дабавіў Мінькоўскі. — Два літры вады і літроўку нафты выдаіў!
— Хіба будзе ён нейкім правадыром сярод гэтай камуністычнай заразы, — сказаў Здрайкоўскі.
— Мы павінны развязаць яму язык! — рашуча заявіў Радульскі.

Словы паліцэйскай гутаркі даходзілі да мяне, як праз вату.

Я думаў толькі аб адным: каб вытрымаць, каб перацярпець і маўчаць! Маўчаць! — прыказваў я сабе.

У камеру прыбег паліцэйскі.
— Прыехаў хтосьці з Беластока! — аб'явіў трывожным голасам.

Мае жывадзёры мігам кінуліся ў дзверы. Я астаўся адзін. Ляжаў звязаны «у кій» і ціха стагнаў. У носе, у горле і ў роце яшчэ пякла нафта. Я безупынна пляваў, як бы гэта магло дапамагчы мне выкінуць з сябе ўсю нязносную горыч.

На калідоры не спыняўся тупат паліцэйскіх ботаў. Бегалі там, як на пажары. Да мяне, на шчасце, ніхто не заходзіў. Бы калода качаўся я па падлозе глухой камеры. Адпачываў. Думаў нават, што каты забылі пра сваю ахвяру, што, магчыма, больш ужо не будуць здзекавацца нада мною. Каб яшчэ толькі распраставаць звязаныя ногі, каб рукам даць адпачынак, каб недзе да чаго халоднага прыткнуцца пабітымі плячыма!

Раптам у камеру ўварваліся Здрайкоўскі і Радульскі. Першы выцягнуў мне з-пад каленяў кій, а другі злавіў мяне за валасы і павалок за сабой, як мяшок мукі.

Зацягнулі мяне ў нейкі кабінет. Расцягнулі на падлозе.

Я ляжаў, як бочка, напампаваны вадой і нафтай. З рота выплывала сліна змешаная з усімі гэтымі брудамі, якімі мяне пачаставалі дэфензіўшчыкі. Валасы стырчэлі, як мятла, а вопратка ледзь трымалася на целе.

— Так нельга яго паказаць гэтаму з Беластока, — заўважыў Здрайкоўскі.
— Сапраўды, выглядае ён, як свіння пасля купання ў балоце, — пацвердзіў Радульскі.
— Трэба яго неяк ачысціць.
— Зараз, — сказаў Радульскі і пайшоў за вадой.

Я ляжаў без руху. Зняволіла мяне апатыя. Здавалася, што ўжо нічога горшага паліцэйскія не могуць прыдумаць.

Вярнуўся Радульскі з вадою. Халодная вадкасць брызгнула мне ў твар. Стала крыху лягчэй. Тады Радульскі ўлез з нагамі мне на жывот і пачаў таптаць, як па мяшку з сенам. Вада і нафта, якая ўсё яшчэ аставалася ў кішках, гвалтоўна хлынула да горла. Здрайкоўскі, учапіўшыся за валасы, моцна трымаў, каб я не варушыўся. Радульскі мясіў і мясіў мне жывот нагамі, бы цеста.

Пачало мяне страшэнна рваць. Радульскі злез з жывата і зноў абліў мяне вадой.

А потым далі некалькі мінут спакойна адпачыць. Калі рвоты спыніліся, падалі кубак чыстай вады і прыказалі прапаласкаць горла. Зрабіў я гэта з прыемнасцю. Стала многа лягчэй.

Паднялі мяне з падлогі і пасадзілі на крэсла. Здрайкоўскі прычасаў мне валасы, а Радульскі пазашпільваў вопратку. Прыбіралі мяне, бы маладуху да шлюбу. Аж дзіўна было! Толькі што здзекаваліся нада мною, як над зверам звяры, а цяпер... маеш табе!

«Гэты з Беластока мусіць быць важным начальнікам, — меркаваў я, — калі яны мяне аж так рыхтуюць да сустрэчы з ім».

„ГРЭХ” У ВЕРАВАННЯХ БЕЛАРУСАЎ

Разуменне граху, як дзейнасці забароненай рэлігійнай санацыяй, адлюстроўвае характар народных веравызнанняў і народнай маралі.

Што менавіта было, а што не было грахом у вераваннях беларусаў с-прад 50 гадоў таму назад?

Зразумела, што грэшнымі лічыліся вялікія злачынствы, як, напрыклад, забойства. Забойства аднак злачынцы было амаль заслугай. Асабліва вялікім грахом лічыўся падпал, як злачынства надта небяспечнае для вясковай грамадскасці. Паводле народных перакананняў падпальшчык павінен быў быць злоўлены і без усялякага суда жыўцом укінуты ў агонь.

Не дазволеным лічыўся ў асноўным і крадзеж. У старыя часы, калі злапалі злодзея, які абакраў, скажам, суседа, аднавяскоўцы клалі на яго крадзеныя рэчы і вялі праз вёску, падкрэсліваючы тым пагарду для злодзея. Не кожны аднак крадзеж лічыўся грэшным. Да такога належыць, напрыклад, крадзеж дрэва з лесу. Яшчэ і цяпер многія сяляне не лічаць маральна нягодным крадзеж дрэва з лесу нават з уласніцкіх лясаў.

Падобная з'ява ў даўнія часы назіралася ў адносінах да некаторых прадуктаў прамысловага паходжання. Так, напрыклад, Ема Еленьская ў сваёй манаграфіі палескай вёскі з канца XIX стагоддзя гаворыць, між іншым, аб вялікім маральным пачуцці сялян, дзякуючы якому ўсякія большыя крадзежы тут амаль не здараліся. У двары жылі адны жанчыны, не было аніякага стоража, ні сабак, дзверы нідзе не замыкаліся на ключ і ніколі не здарыўся крадзеж. У гэты самы час сяляне без усякіх сумленняў стараліся дзе толькі можна было «сцягнуць» такія рэчы, як дрот, цвікі і г.д. Еленьска піша:

«Гэты самы чалавек, які без аніякіх сумленняў крадзе цвікі, рэмені і яблыкі, калі б на дарозе знайшоў мяшок з брыльянтамі, мабыць ніводнага сабе не ўзяў бы».

Асабліва цікавае аднак паняцце граху, якое вяжацца з язычніцкім культам дрэў, агню, вады, зямлі. Грэх ламаць маладыя галінкі дрэў, асабліва ад нак цяжкім грахом лічылася ламанне ці, тым больш, сцінанне маладых пладовых дрэўцаў: яблынь і груш, ды наогул усялякіх дрэў, якія растуць на панадворку, а таксама рабіны. Аўтару артыкула ўжо ў пасляваенны перыяд прышлося слухаць лаянкі старой бабулі, якая абуралася за зломаную галінку рабіны. «Некаторыя людзі нават моляцца да рабіны», — гаварыла бабуля.

Грэхам лічылася пляваць у агонь, заліваць агонь вадою, брудзіць чысты струмень вады, а таксама біць без патрэбы кіем па зямлі. «Зямельцы баліць, бачыш, яна як стогне», — павучалі старэйшыя разбалаваную моладзь.

З культам адносіліся беларускія сяляне і да галоўнага прадукту свае працы — хлеба і вязалі з ім паняцце граху. Вялікі грэх кідаць хлеб у бруднае смецце, мяць непатрэбна хлеб, гаварыць дрэнна аб хлебе. Старыя людзі называлі хлеб проста «святым». Культ хлеба пераносіўся нават на мясцовае дваранства. У сувязі з тым можна прывесці цікавы дыялог паміж двума шляхціцамі, перададзены Чэславам Пяткевічам у яго працы аб культуры духовай Палесся. У сувязі з цікавай моўнай каларытнасцю прывяду яго ў арыгінале.

«— Чы васпан скрэнцілсе, чы можа на васьпана якісьці чорт узсядл, цо балуешсе хлебам, дарэм божым?

— Я ніц злэго не робя, а як васпан тэго не сподобал, дак я бэндэ барабаніць па столе, а можа і то не квадруе, можа гжэх, бо ўшыстко руўно і джэво такі сам дар божы, як і хлеб.

— То значыся ў васпана ўшыстко руўно цо хлеб, цо джэво?

— А тож».

Разгневаны гаспадар канчае размову па-беларуску.

«Іван, — крычыць на свайго работніка, — прынясі васпану з дрывотні мякчэйшае палена, няхай грызе замісь хлеба.

— То, — гаворыць абражаны госць, — васпан госця горш прымаеш як мужык прымае?

— Госця горшага за мужыка іначай не прымаюць.

— Я не мужык, я шляхціц, дваранін.

— Які ты шляхціц? Пашоў вон з хаты, безбожнік!»

Вялікай пашанай цешыліся сярод беларусаў некаторыя птушкі, як буслы і ластаўкі, а таксама пчолы. Грэх было сцінаць дрэва, на якім было буслінае гняздо, а забіць наўмысна пчалу — гэта амаль такі самы, а часам нават большы грэх, чым сьці забойства чалавека. Грэх гаварыць «здохла пчала», — гаварылася: «пчолка памерла».

Лёгка заўважыць, што ўсе гэтыя вераванні былі абсалютна незалежныя ад царкоўнай дактрыны. Вялікі знаўца беларускага люду Чэслаў Пяткевіч гаворыць, што на Палессі, напрыклад, амаль ніводзін з сямі галоўных хрысціянскіх грахоў грахом не лічыўся.

Не было перад усім грэшным карыстанне з усялякіх раскошаў жыцця.

«Кожны чалавек падкі на што-нібудзь: адзін на мёд бы муха або мядзведзь, другі еў бы толькі ўсё смачненькае, як кажуць: «ласы на каўбасы», а трэці аддаў бы чорту душу за гарэлку. А мала ж есцека падкіх на дзеўкі!? Маўляў, «хто любіць папа, хто пападзю, а я дурачок паповых дачок». Як бы за ўсякую падкасць ды ласаванне быў грэх, то дзе б тых грэшнікаў было дзець на тым свеце».

Так гаварыў беларускі селянін XIX стагоддзя. Не выдаецца, каб нашыя продкі грашылі надзвычайнай устрыманасцю ў паповых суадносінах. Няшлюбнае каханне паводле перакананняў нашых дзядоў і прадзедаў, гэта ніякі грэх. Кахаць чужую жонку дрэнна на толькі, на колькі робіцца непрыемнасць яе мужу. Можна было б прывесці мноства апавяданняў і песень старыны аб няверных мужах, здрадлівых жонках, свавольных дзяўчатах. Сведчаць яны, што прынамсі ў гэтай галіне, як гаворыць пагаворка, «нічога новага пад сонцам».

У. Паўлючук

ТВОРЧАСЦЬ АФІЦЭРА

З выпадку 20-годдзя КБВ у Беластоку адкрыта цікавая выстаўка карцін афіцэра **Ежы Навакоўскага.**

Навакоўскі малюе ў вольныя ад службовых заняткаў хвіліны. Малюе перад усім хараство роднай зямлі. Асабліва закаханы ў Слёнску, Прымор'і, Варміі і Мазурах. Яго графіка з гэтых аколіц надта сугестыўная.

У Беласток завітаў у сувязі са святам нашых кабэвякаў.

На здымку: адна з карцін Е. Навакоўскага — гарадок на Любускай зямлі — Кажухуў. (масла).

(вл)

З БССР

У СУСЕДЗЯЎ ЗА МЯЖОЙ

(Працяг са стар. 2)

нашага століка прылучаюцца калгасны аграном і калгасны заатэхнік — чалавек з вышэйшай адукацыяй. Заводзім гутарку, вядома, аб жыцці людзей у іх і ў нас. Пытанні ўзаімна крыжуюцца. Аказваецца, што калгас імя Леніна ў Голі дапрацаваўся ў мінулым годзе аж 375 тысяч рублёў чыстага прыбытку. Пералічваю на залатоўкі. Аж не верыцца: **сем з палавінай мільёнаў злотых даходу ў год!** Цяпер разумею, за што калгас без дзяржаўнай дапамогі пабудаваў дом культуры з пастаянным кіно, краму, лазню, пункт аховы здароўя, васьмікласную школу, купіў 13 трактараў, 4 збожжавыя камбайны і 10 грузавікоў, ды не пералічаную колькасць іншых сельскагаспадарчых машын. Найбольшы даход прыносіць калгасу жывёлагадоўля і апрацоўка ільну.

Калгас імя Леніна ў Голі існуе ўсяго ледзь 15 год. Мы ў Вольцы Нурэцкай гаспадаруем супольна таксама ўжо 10 год. Гледзячы на дабро «ленінцаў», я даходзіў да горкага выводу: куды нам яшчэ да іх!

«Ну, добра, — думаў я, — і будынкі ў іх новыя, мураваныя, і машын усялякіх поўна, але як людзі жывуць, як жывуць звычайныя калгаснікі?»

— Калі ласка, заходзьце, да каго толькі хочаце! — адказаў на маю просьбу старшыня.

І я пайшоў наведваць маіх ранейшых знаёмых. Яны мяне ведалі, нічога не затойвалі. Па-рознаму даводзілася ў іх жыцці. Нічога дзіўнага. Калгас будаваўся, а хто будуецца, не заўсёды азіраецца за піражкамі. Але цяпер людзі жывуць добра. Амаль у кожнай хаце, якія я наведваў, бачыў новую фабрычную мэблю, частавалі мяне багатымі абедамі, прасілі перадаць падарункі сваім сваякам у Вольцы Нурэцкай і ў суседніх вёсках з нашага боку. Людзі прывыклі ўжо да супольнай працы, ніхто не марыць аб самастойнай гаспадарцы. Мне прыпомнілася, што калісьці ў нас гаварылі: жыве, як у Пяшчатцы або ў Хлявішчах, калі хацелі сказаць, што жыве вельмі дрэнна. Як жа цяпер несправядліва было б так гаварыць пра жыццё калгаснікаў калгаса імя «Леніна» ў Каменец-Літоўскім раёне. Брэсцкай вобласці.

Мая пабыўка канчалася. Старшыня Барысюк сваім «газікам» адвёз мяне на граніцу. Я запрасіў яго наведаць нашу спулдзельню прадукцыйную. І тады падумаў:

«А чым жа я яго буду вазіць? У мяне ж няма службовай аўтамашыны. «Хіба трактарам?»

Максім Рудчык
пасол у Сейм ПНР,
старшыня спулдзельні
прадукцыйнай
у Вольцы Нурэцкай

Зарплаты настаўнікам у ПКО

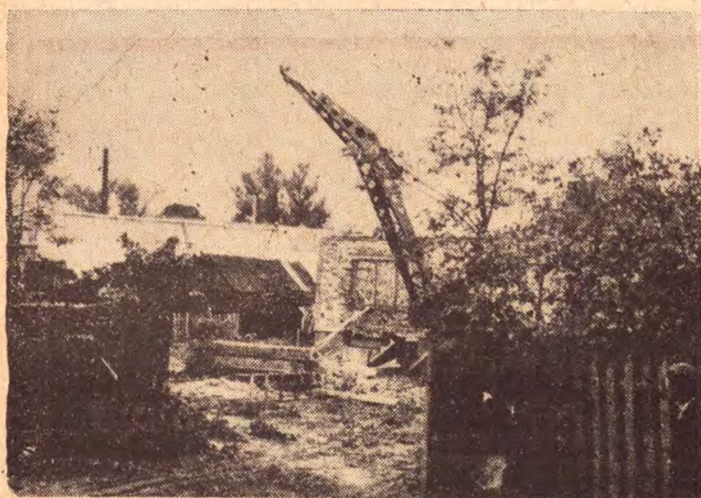
Выплачванне заработнай платы настаўнікам, якія працуюць на вёсках, прыносіць не мала клопатаў. За грашыма трэба ехаць па некалькі кіламетраў, а і падарожжа бывае дрэннае. Здараецца, што настаўнікі прыязджаюць па грошы, а платнік па справах паехаў у орад. Віны тут не можна прыпісваць платнікам, таму што гэтыя людзі ў адносінах да Аддзела асветы працуюць грамадска. Пераважна з'яўляюцца імі кіраўнікі школ. Здараліся і такія выпадкі, калі платнік пераплочваў грошы, а потым з уласнай кішэні дакладаў. Часта настаўнік з аддаленай школы не можа дастацца да платніка, і грошы тады ляжаць тыдзень часу.

Цікавую развязку гэтай справы запрапанаваў Аддзел ПКО ў Бельску. Пераймае ён на сябе ўсе маніпуляцыйныя справы. Зарплаты настаўнікі будуць атрымоўваць на кніжкі ПКО. Гэтую фармальнасць можа выканаць нават пісьманосец. Настаўнік, калі захоча, тады можа падняць грошы з ашчаднай кніжкі. Гэтым самым адпадаюць усе некарысныя маніпуляцыі. Перад усім: грошы не ляжаць без выкарыстання ў платніка, а на ашчаднай кніжцы працэнтуюць, адпадае працэдура ўпаўнаважанняў, а Аддзел асветы не траціць выдаткаў за перасылку грошай у паасобныя раёны.

Выплачванне зарплат такім спосабам адбылося ў раёнах Пасынак і Снежак, Бельскага павета. Трэба адзначыць, што настаўнікі ўспрынялі новы спосаб з вялікай радасцю. Думаем, што эксперымент Бельскай ПКО павінен распаўсюдзіцца і ў іншых паветах, у пользу настаўнікам і дзяржаве. (ак)

Вучні-асяроддзю

Вучні пачатковай школы ў Локніцы, Бельскага павета ахвотна ўключыліся ў агульнавясковы чын. Калі іх бацькі працавалі пры пабудове дарогі, вучні засадзілі 100 штук дрэвак. Многа напрацаваліся таксама пры перабудове бруку ў сваёй вёсцы, дзе брукарам падкідалі камяні. Працу вучняў высока ацанілі бацькі і ўлады. (к)

Будоўля

Міхалова, хаця памалу, але безупынна разбудоўваецца. Нядаўна распачалася тут яшчэ адна будоўля. Ставіцца будынак для спулдзельчай касы.

На здымку бачым новую будоўлю.

Фота Паўлючук

ЦЯЖКОЕ ЖЫЦЦЁ БЕЛАРУСКАЙ КНІЖКІ

ПА МАТЭРЫЯЛАХ СЕМІНАРА 1965 Г. У АЎГУСТОВЕ

У ніжэйшай спробе ітогу беларускага чытальніцтва ў Польшчы закрану такія пытанні:

1. **Пакупка навінак.**
2. **Колькасць беларускіх кніг зараз.**
3. **Дзве дарогі беларускай кніжкі.**
4. **Геаграфія беларускай кніжкі.**
5. **Дзіцячая літаратура.**
6. **Чаму мала чытаем?**
7. **Роля бібліятэкі.**

Да пункта 1.

Гісторыя не новая, хоць прызвычаіцца да яе не змаглі. Пакупка навінак кульгае і мо штораз горш. Віна не наша, г.зн: не Дома кнігі, які прадае; не Ваяводскай бібліятэкі, якая купляе; не Міністэрства, якое дае дастаткова грошай; не «Палоніі», якая сцягае кнігі з заграніцы. У нас паўната добрай волі. Нітка рвецца недзе далей. Заказы рэалізуюцца паўгода — год часу. На заказ мінулага года 400 загалоўкаў — Ваяводская бібліятэка атрымала 20 і то зусім не такіх як заказвала. Нічога не выпадае, як толькі нізка падзякаваць і за гэта. Не магу тут толькі паўстрымацца, каб не сказаць, што украінскімі кнігамі украінцы добра забяспечаны, а вельмі добра літоўцы — літоўскімі.

Да пункта 2.

У нашых бібліятэках маецца 11.771 том беларускіх кніжак. На адну бібліятэку выпадае 212. На аднаго чытача — 4. Улічваючы факт, што каля паловы з гэтых кніг, гэта або паўтарэнні, або мнагатомныя выданні паэзіі, лік кніг прыгодных для чытання сучаснага чытача зменшыцца. Чытач не мае з чаго выбіраць і перспектывы, як вынікае з пункта 1, не выпадаюць ружова.

Да пункта 3.

Адна — гэта Ваяводская бібліятэка з яе густой, добра развітай, добра арганізаванай і здысцыплінаванай бібліятэчнай сеткай (наша бібліятэка знаходзіцца на чале бібліятэк у краіне). Другая — значна малодшая, больш непрацёртая сетка бібліятэк і пунктаў Галоўнага Праўлення БГКТ. Гэтыя бібліятэкі часта маюць някепскія кнігі, але не маюць ані сродкаў, ані фаховых сіл, каб уласціва весці бібліятэку. Кнігі не выкарыстоўваюцца поўнасцю. Публічная Ваяводская бібліятэка лічыць, што разумна было б пераняць кнігазбор тэрэновых бібліятэк і пунктаў Таварыства. Так было зроблена ў літоўцаў, і цяпер як Літоўскае таварыства, так і Бібліятэка вельмі хваляць свой крок.

Да пункта 4.

У пяці паветах Беласточчыны ёсць беларускія кнігі: Бельскі, Гайнаўскі, Беластоцкі, Сямяцідкі, Сакольскі. У Дуброўскім, хоць Бібліятэка старалася, не ўдаўся старт. (Мо' б сваім аўтарытэтам іменна таварыства спрабавала). Найлепш выглядае ў Гайнаўскім, дзе ва ўсіх бібліятэках ёсць беларускія кніжкі, і Бельскім. Горш у Беластоцкім, Сямяціцкім і Сакольскім. Чаму? Варта б праанілізаваць супольна: чаму ў Гайнаўскім чытаюць масава а ў Беластоцкім цяжка і мала?

Да пункта 5.

Кнігі для дзяцей — гэта ўваход у чытальніцтва, самаадукацыю і ўвогуле — культуру. Чым шырэйшы, чым прыгажэйшы, чым багацейшы гэты ўваход... На жаль, у нашай сітуацыі далёкі ён хоць да нейкага прыблізнага ідэалу. Таксама таму, што не дастаем (самі не выдаем) беларускіх кніжачак для дзяцей, каляровых і радасных. Справа гэтая цесна звязана з беларускімі школамі, з іх развіццём, з адукацыяй на роднай мове. Справа, як бачым, не благая і не вузкая. Дзеці ў нас ўмеюць, і ахвотна чытаюць па-беларуску.

Да пункта 6

Адказ на такое пытанне знойдзем па крысе ў папярэднім пункце. Але і кніжная база, якая ёсць надта не атракцыйная. Паэзія не можа быць хлебам штодзённым, так зрэшты, як і кнігі грамадска - палітычнага характару, пісаныя па беларуску, ці творы класікаў марксізма. У сярэднім беларускую кніжку пазычаецца 5,3 разы ў год (сярэдняя заяводская — 16). У гэтым беларусы далёка перагналі іншыя нацыянальныя меншасці, што сведчыць аб вялікіх магчымасцях беларускага чытальніцтва, абы было што. Цікава таксама, што колькасць чытачоў хоць памалу, але пастаянна з года ў год расце (у 1964 — 120 новых). Ва украінцаў, напрыклад, моцна спадае.

Да пункта 7.

Заахвочванне да чытання — рэч важная. Бібліятэкі вядуць розныя формы папулярызацыі кніжкі, таксама беларускай. І ёсць наказы, каб беларускую кніжку больш спапулярызаваць. Многа значаць увогуле ў чытальніцтве гурткі прыяцеляў бібліятэк. Мо' бібліятэкары супольна з актывістамі таварыства увялі б гурткі прыяцеляў беларускай кніжкі. У такім гуртку нават паэзія будзе ахвотна чытацца.

ВЕРА ЛЯЎЧУК

Бівак у Пасынках

Падрыхтоўка кадры да «Нелагернага лета» ЗГП адбываецца ў біваках. Адзін з такіх курсаў давялося мне наведаць. Бівак сарганізаваў Зубаўскі раён у вёсцы Пасынкі, Бельскага павета. У састаў гэтага раёна ўваходзяць гарцэрскія дружыны з такіх вёсак як: Кожына, Локніца, Катлы, Пасынкі і Зубава. Камендантам біваку быў Янка Семянюк — кіраўнік школы ў Зубаве, а памагалі яму Данута Леговіч, Вера Матысюк і Мікалай Якубюк. Гарцэрам перашкаджала чэрвеньская, дажджлівая пагода, але гарцэрскія розумы і сэрцы не паддаліся яе капрызам. 34 гарцэры сарганізавана ў тры дружыны: спорту, культуры і дружына для працы з малодшымі школьнікамі. У час заняткаў вучні выканалі куклы, а на наступны дзень куклавае відовішча аглядалі дзеці з усяе вёскі Пасынкі. Арганізатары біваку поўнасцю да працы выкарысталі мясцовую святліцу і тэлевізар. У час летніх канікул дзецям будуць аддаваны у карыстанне ўсе культурныя прыборы.

Паколькі бівак быў двухдзённы, дзеці з Пасынак запэўнілі кватэры сваім калегам з аддаленых вёсак. Вялікае зацікаўленне і дапамогу аказалі бацькі. Надзя Манаховіч адпусціла сваю кухню, а таксама абдарыла мукой, перцам і іншымі артыкуламі гарцэраў, якія гатавалі супольны абед.

Адносіны пасынкаўскіх бацькоў да гарцэрскай арганізацыі і справы летняга адпачынку могуць быць прыкладам усім тым, каму дарагі лёс свайго дзіцяці. (ак)

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

АБ ЗООГІГІЕНЕ

У добра абсталяваным гаспадарскім будынку ёсць усё, што забяспечвае рух, чыстае паветра, святло, адпаведную вільготнасць. Некаторыя жывёлагадоўцы нават устанаўліваюць тэрмометры і вільгацемеры. Гэта нядорага і вялікая карысць. Нельга ж аддавацца на ласку лёсу, а трэба ўсім кіраваць.

У Бельскім, Сакольскім ці Сямяціцкім паветах можна спаткаць маленькія хлеўчыкі, нярэдка прыбудаваныя да хаты. З хлява цякуць раўчукі гнаёўкі, а ў хлявах-высокія кучы гною, летам — поўна мух. Такія ўмовы антыгігіенічныя як для людзей, так і для жывёлы. Няма чаго і марыць аб узросце прадукцыйнасці, бо ёсць вельмі шмат дзейнікаў, якія змяншаюць яе.

Адна з найбольш важных рэчаў у хляве — вентыляцыя. У будынку без вентыляцыі збіраецца шмат вуглекіслага газу, аміяку і іншых газаў, якія шкодна ўздзейнічаюць на арганізм жывёлы. Сістэматычнае ўдыханне такога паветра выклікае падражненне слізістай абалонкі, атручвае арганізм, аслабляе яго адпорнасць на хваробы.

Для праветрывання памяшкання служаць вентылятары. Найчасцей абмен паветра адбываецца на аснове рознай вагі паветра ў залежнасці ад тэмпературы. З гэтай мэтай будуюцца каналы, праз якія паветра выходзіць, і адтуліны на свежае паветра. Каналы павінны быць зроблены вертыкальна або пад вуглом не больш 30° Нутро іх павінна быць гладкім. Каналы выступаюць над дахам на 40—60 см. Папярэчнае сячэнне ад 0,12 да 0,72 кв. м. Справа ў тым, каб забяспечыць такое паветра, дзе хуткасць ветру не большая за 0,1 м/сек. Другая рэч — каналізацыя. Яна павінна спускаць сцекі ў адпаведнае месца. Найчасцей сцекі спускаюцца праз сіфон, які ахоўвае паветра ад газаў са сцекаў. Гнаёвую жыжку перыядычна вывозяць, напр., на лугі і пашы. Гэта вельмі добрае ўгнаенне пад многія расліны. Даецца найчасцей каля 10 тыс. літраў жыжкі на гектар, перад гэтым распушчанай у вадзе.

Варта яшчэ звярнуць увагу на розныя шкодныя крокі нашых сялян. Сустракаюцца яшчэ хлявы, пастаўленыя блізка як студні, ды яшчэ ў дадатак без спецыяльнага абсталявання для выцякаючай гнаёвай жыжкі. Гэтым мы ствараем умовы для разнашэння бактэрый і непатрэбна марнуем жыжку — такое добрае ўгнаенне.

Апрача таго, не ўсюды дэзінфекуюцца будынкі гашанай вапнай або іншымі сродкамі. Дэзінфекцыю трэба рабіць не радзей як два разы ў год — вясной і восенню. Такім чынам змагаемся з хваробаноснымі бактэрыямі. Калі выявілася заразная хвароба, абавязкова трэба зрабіць дэзінфекцыю моцнымі бактэрыябойчымі сродкамі.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

КЛОПАТЫ ВОЙТА

(Працяг са стар. 1)

— Незадоўга прыехалі ўлады з Бельска, — гаворыць Ю. Гаворка. — Сабралося якраз многа людзей. Думаю цяпер то пераканаюць людзей. А начальства, як начальства. Адзін пайшоў у адзін канец дрэнаванага поля, а другі — у другі, а я ізноў застаўся сам - насам з людзьмі агрызацца.

Або пабудова святліцы ў Крывяцічах. Будуецца яна ад 1961 года. Зрабілі тут ужо столь, вокны, электрычную інсталяцыю, дах. Асталося толькі атынкаваць. На гэта даўно ГРН адвёў грошы. Але ад шасці месяцаў нідзе нельга дастаць будаўлянай вапны. ГС свайго часу нават выпісаў фактуру, але вапну прадаў якомусьці гаспадару. Што горшае, нават у павеце не могуць падказаць, дзе купіць вапну.

— Можа ў Беластоку, — дадае тав. Гаворка, — але транспарт будзе ў два разы даражэй каштаваць, як вапна.

У Бельскім павеце прынялася ініцыятыва, што калі якая-небудзь ГРН першай выканае план фонду пабудовы школ (СФБШ), атрымоўвае як узнагароду тэлевізар. Аб гэтым ведаюць не толькі працаўнікі ГРН, але і гаспадары з вёсак. Арлянская рада і актыў усё зрабілі, каб першымі выканаць план. І выканалі. А тэлевізар мелі аддаць у святліцу ў Кошкі. Прайшло больш як паўгода, а аб тэлевізары ні слыху, ні дыху. Проста з павета тэлевізара не далі.

— Ашукалі нас, — кажуць людзі. — А найбольш дастаецца мне, як старшыні ГРН, я ж ім абяцаў, так як і нам абяцалі.

Не ладзіцца справа са школай у Рудутах. Сяляне адмовіліся прыймаць у сваіх памяшканнях школу, паколькі, ўласнага будынку тут няма. Свайго часу паўстала думка пабудовы школы чынам. Нават у павеце іх падтрымалі. На школьны пляц звезена камень, гравій, зроблена чынам 700 пустакоў. Аднак работы затрымаліся, таму што больш імі ніхто не цікавіўся. У павеце сказалі, што такія працы — гэта дробязь. Школа будзе каштаваць каля 2 мільёнаў зл., у сувязі з чым рудутаўцы павінны ўлажыць 50% г.зн. 1 млн. зл. Зразумела, на такую суму ніхто не пайшоў, а тое, што зроблена — марнуецца. На адным са сходаў выказалі імкненне купіць драўляны дом і чынам перарабіць яго, тымчасова, на школу. Тав. Гаворка ў сувязі з гэтымі справамі пачаў ездзіць па аддзелах павятовай рады. З аддзела архітэктуры і будаўніцтва адказу яшчэ няма, а ў аддзеле асветы адзін з адказных працаўнікоў меў сказаць: «Што ж, войт? Выбралі вас на чатыры гады, то ўпраўляйце, а нам галавы не заварочвайце...»

Ад уласцівай дэцэнтралізацыі не бароніцца ніякая рада. Наадварот, успрыймае з задавальненнем і поўнаю адказнасцю за даверанья адрэзкі працы. У бягучым годзе ГРН у Орлі атрымала паведамленне, што ў рамах дэцэнтралізацыі, на бюджэт ГРН, пераходзіць дзетсад. І ўсё было б добра, каб не будынак дзіцячага сада. Ён спустошаны. Абавязкова праводзіць капітальны рамонт.

Павет давёў да такога стану будынак, а цяпер вельмі лёгка хоча збыць. А калі ўжо мы пераймем, — прадаўжае тав. Гаворка, — то пачнуцца візітацыі і кантролі аддзела асветы, дзе бесперапынна будуць нас крытыкаваць, што мы не праводзім капітальнага рамонту.

Гэта толькі некалькі з масы клопатаў старшыні грамадскай рады. Прыведзеныя прыклады гавораць, што грамадскімі радамі не трэба выпіхацца, а трэба ім дапамагчы.

Ал. Кав.

КУРЫНЫ ГАРАДОК

Пасляабедзенны «шпацыр» брайлераў.

Спулдзельня прадукцыйная ў Крывой, Бельскага павета, праводзіць шматгалінную дзейнасць. У Зубаве, напрыклад, залажылі цэнтр гадоўлі брайлераў — гатунак курэй на мяса. Першыя кураняты сюды «прыехалі» ў студзені гэтага года. Аб цэнтры гадоўлі гаворыцца тут як аб «курыным гарадку». Таварыш Васіль Хаманюк — кіраўнік гадоўлі — гаворыць, што гэта сапраўдны гарадок, бо і будынкі мураваныя і лік жыхароў вялікі.

— Зараз, — расказвае тав. Хаманюк, — у нас налічваецца 18 тысяч куранят. Да 20 красавіка мы здалі 24 тысячы брайлераў, а каб ясней было гэта — 33 тоны мяса, якога патрабуе не толькі краёвы рынак, але і заграніца. За гэта на рахунак спулдзельні ўплыло каля 100 тыс. зл.

— Ці вы закончылі працу над разбудовай цэнтра і ці на гэтай колькасці агранічацца вашыя прадукцыйныя магчымасці? — зварочваемся да нашага размоўцы.

— Думаю, што незаспакою поўнасцю вашай цікаўнасці. Справа ў тым, што зараз у нас тры будынкі, а чацвёрты рыхтуем. Так што апошняга слова мы, пака, сказаць не можам, але даход, які атрымала спулдзельня за так кароткі час, сведчыць сам за сябе.

Персанал тут невялікі параўнальна да ліку «падапечных». У час нашай прысутнасці было ўсяго тры асобы: член спулдзельні Анна Іванюк, Каця Нікалаюк і Валя Вышкоўская. У недалёкай будучыні цэнтр гадоўлі будзе агароджаны, што дасць магчымасць на шырэйшыя формы гадоўлі.

А. К.

Валя Вышкоўская рыхтуе курыны «абед».

Мастацкая выстаўка

У бельскім доме культуры экспанавалася выстаўка аматараў - мастакоў. Цікавыя працы паказвалі Косця Якімюк, Мікалай Несцяровіч, З. Марціняк і Я. Вайтовіч. З алейных прац на ўвагу заслугоўваюць: «Вясна», «Гамлет» К. Якімюка; «Кампазіцыя» — З. Марціняка выкананая адным колерам з цікавай развязкаю. Цікавую па зместу графіку паказаў М. Несцяровіч, настаўнік пачатковай школы ў Орлі. Тут залічыць трэба такія працы, як: «Бельскі ратуш», «Каплічка ў Орлі», «Партрэт жанчыны». Як акварэліст на выстаўцы выступіла Аліна Вайтовіч. Экспанаваліся вельмі старанна выкананыя карціны Аляксандра Шчэрбаня, які выступіў, як пейзажыст.

Арганізатары выстаўкі заслужылі на ўвагу. Выстаўка цешылася папулярнасцю сярод жыхароў Бельска. Аб гэтым сведчыць вялікая колькасць наведвальнікаў. Важна і тое, што ў першыню сабраліся мастакі - аматары ў калектыве. А мо' гэта будзе завязка нейкага мастацкага гуртка? Так сярод прысутных, як і самых аўтараў адбыліся першыя неафіцыяльныя размовы.

У сувязі з тым насоўваюцца думкі, што бельскімі аматарамі - жывапісцамі павінны зацікавіцца і дапамагчы ім ўстановы і спецыялісты з Беластока. Штопраўда, некаторыя карціны «пахнуць» копіяй, але ў тым здаецца вінавата няўпэўненасць аб сваіх сілах аўтараў прац.

А.К.

Малы клопат

У Зубаве пабудавана новую краму. Людзі вельмі задаволены, таму што гэта адна з першых інвестыцый пабудаваных грамадскім чынам. Стаіць яна амаль што ў цэнтры вёскі на пляцы, які купіў ад дзяржавы бельскі ГС. Усё было б добра, калі б не трухлявая, саломаю крытая хата, якая стаіць побач. З'яўляецца яна ўласнасцю ГС, які разам з пляцом купіў яе. У хатцы ніхто не жыве і не збіраецца жыць. Разводзяцца тут мышы ды шчуры, якія пачынаюць наведваць суседзяў, а незадоўга пачнуць хадзіць у краму (калі ўжо не ходзяць). Жыхары Зубава непакояцца і іншай небяспекай. Так як хатка гэта небяспечна, вельмі лёгка можа ўспыхнуць пажар, а тады цяжка будзе ўратаваць не толькі краму, але суседнія дамы.

У грамадскай радзе нам сказалі, што ГС хатку хоча прадаць, але дорага цэніць і таму ніхто не хоча купіць. Верым ГС-у. Ён умее прадаваць у крамах і на кірмашы. Хатамі не гандлюе, але ад імя жыхароў Зубава просім гэтым заняцца пагаспадарску, без маржы.

(ак)

За старыя вербы—новы паўстанак ПКС

Многія, а перад усім старэйшыя, людзі многа гаварылі аб старых, прыдарожных вербах, якія пасціналі дарожныя ўлады. Штопраўда, на месца іх пасаджана новыя, маладыя. Але старыкам балела сэрца за дрэвы, якія ўсё ж такі памяталі цара. А зрэзалі іх на тое, каб не пагражалі праязджаючым дарогаю. Маладшыя з іроніяй падказвалі, што прадалі іх на гарэлку.

А яно зусім не так. Напрыклад, ГРН у Пасынках прызначыла гэтыя грошы на пабудову паўстанка ПКС. Ужо адведзена месца, навезена гравію і каменняў, ёсць будаўнічы матэрыял. Не атрымалі ў пору дакументацыі. А гэту справу — паводле слоў старшыні ГРН — заваліў павет. А шкада. Сёлета людзі многа мокнуць.

(ак)

Разумныя гаспадары

Сельскагаспадарчыя гурткі на тэрыторыі ГРН Орля цешацца не малымі дасягненнямі. Гэтыя дасягненні перад усім ацэньваем па даходах. І так: у Крывяцічах за 1964 г. выпрацавана 62 тыс. зл. даходу, у Рудутах — 32 тыс. зл., Шарнях — 18 тыс. зл. і ў Орлі — 20 тыс. зл. Аб такіх высокіх даходах, перад усім, сведчыць дбайнасць людзей пра грамадскую ўласнасць. Напрыклад, у Крывяцічах ёсць вельмі дбайны дыспетчар — Мікалай Мураўка. Машыны ў яго заўсёды ў абсалютным парадку. Ён вучыць людзей дбаць пра грамадскую маёмасць так, як пра сваю ўласнасць, а нават і больш, бо яна з'яўляецца ўласнасцю вёскі і служыць усім людзям.

Не менш важнай справай з'яўляецца адпаведнае назначэнне выпрацаванага даходу. Павінен ён падносіць не толькі матэрыяльны бок вёскі ці гуртка, але і падносіць агульны ўзровень культуры. Даволі разумна праводзіць гэта Праўленне сельскагаспадарчага гуртка ў Рудутах. Паколькі няма тут ніякага культурнага цэнтра (няма нават школьнага будынка), купілі яны за гэтыя грошы тэлевізар і нанялі памяшканне на светліцовыя заняткі. Сюды кожны вечар збіраюцца людзі, каб глядзець тэлевізійныя перадачы. Трэба адзначыць, што прыходзяць усе людзі: і тыя гурткоўцы і несарганізаваныя ў сельскагаспадарчым калектыве.

Прыклады такой працы прыносяць многа карыснага для развіцця сацыялістычнай гаспадаркі на вёсцы, паднясення яе культуры, і што тут гаварыць, прывязваюць да вёскі нават маладых.

А. К.

Медаль за заслугі

Супрацоўніцтва Музея рэвалюцыйнага руху ў Беластоку з Падляшскай часцю КБВ знайшло фінал ва ўручэнні Музею медаля «Служым Айчыне — Народнай Польшчы» прызнанага Міністрам унутраных спраў.

Медаль уручыў камандзір часці

вл.

„ЖАРТЫ КАНСЕРВАТАРАЎ"

Старшыня Прэзідыума ГРН у Рыбалах і аграном гэтай грамады знайшліся дня 29 чэрвеня 1965 года на акраіне свае грамады ў вёсцы Давідавічы. Вёска Давідавічы распаложана ля мяжы з іншым (Беластоцкім) паветам, а ў суседняй вёсцы гэтага павета, у Астроўках, працаўнікі Беластоцкага энергетычнага прадпрыемства праводзілі так званую «кансервацыю» лініі электрычных правадоў.

Чым яны «кансервавалі» гэтую «лінію», аўтару інфармацыі невядома. Вядома тым часам, што раз'язджаліся яны па суседніх вёсках Бельскага і Гайнаўскага павета шукаючы т. зв. «чыстай звыклай». У вёсцы Давідавічы нечакана сутыкнуліся з прадстаўнікамі мясцовай грамадскай рады: старшынёю і аграномам. «Кансерватары» былі якраз у мясцовай краме, куплялі гарэлку, курылі папяросы, нягледзячы на выразны надпіс: «курыць забаронена» і галасілі нязносна. Старшыня ГРН асмеліўся зрабіць шаноўным госцям заўвагу, што паводзяць сябе непрыстойна. «Кансерватары» паслалі старшыню куды трэба і прадаўжалі свае гульні.

Старшыня ГРН выйшаў з крамы і паспрабаваў запісаць нумар самахода. Гэтага не маглі ўжо сцярпець нецярплівыя «кансерватары» і пастанавілі... заарыштаваць старшыню ГРН і прысутнага тут агранома. Гвалтам увапхнулі іх у самаход і павязлі ў бок вёскі Астроўкі. Ад'ехаўшы некалькі кіламетраў ад Давідавічаў пачалі «лігітымаваць» старшыню ГРН. Адабралі ад яго ўсе дакументы, а самога пусцілі да хаты. Ад'ехаўшы яшчэ некалькі кіламетраў увольнілі і агранома.

Дакументы старшыня ГРН атрымаў з рук гэтых жа самых «кансерватараў» на другі дзень раніцаю. Перапрашалі яны шчодра старшыню ГРН і тлумачылі, што гэта быў толькі такі сабе... жарт. Ці не замнога, аднак, любяць жартаваць шаноўныя госці з Беластока? Справай павінны зацікавіцца адпаведныя ўлады. (п)

(Працяг са стар. 1)

да Сасін (1,5 км), канчаюць дарогу ў напрамку Гайнаўшчыны, да Дашоў (2,6 км), Белкі летась таксама дагледзелі 150 метраў дарогі, якую акапалі і навазілі на яе жвіру. Ёсць даўно абдуманы намер пабудаваць чынам дарогу ад Сасін да Мілейчыцкай шашы.

Будова дарогі да Мілейчыцкай шашы мае першараднае значэнне для Снежкаўскай старонкі. Гэта шаша праходзіць ад местачковых Мілейчыц праз Быстры, Нурэц, Дубна да Боцькаў, што распалажыліся паабапал шляху Беласток — Сямяцічы — Люблін. Зрэшты, гэта шаша не ўсюды ёсць шашою, месцамі звычайным пясчаным гасцінцам, але затое з добрымі мастамі. Практычна, брук пакладзена ўсяго на палавіне яе даўжыні, мо' крыху больш. Засталося так сказаць, дабрукаваць яшчэ каля шасці кіламетраў і ўжо маглі б ездзіць аўтобусы з Мілейчыц да Боцькаў і далей. Прыснежкаўскія вёскі знаходзяцца ад гэтай шашы ўбок па 1—2 кіламетраў — гэта шаша была б ім праўдзівым акном на свет, які далёка гудзіць маторамі па кляшчэляўскай ці сямяціцкай шашы. Бельскі раён публічных дарог абяцае заняцца гэтымі шасцьмі кіламетрамі ўжо... у 1967 годзе. Вёскі просяць - моляць кіраўнікоў раёна, каб хутчэй — каб ужо зараз, у гэтым годзе, ну, найпазней у другім, 1966 г. Чынуададуць столькі, колькі трэба...

Снежкаўская гаспадарка бурна развіваецца і ёй надта патрэбна пастаянная камунікацыйная сувязь, патрэбен рух!

Патрэбна акно на свет!

(С.Я.)

фота аўтара

На здымку: крама ў Снежках будуецца-будуецца...

Жанчыны ў капелюшах

Перу — трэцяя па велічыні дзяржава Паўднёвай Амерыкі. Краіна гор, балот, пустынь і трапічных лясоў. На вёсцы жывуць, пераважна, індзейцы — патомкі старажытнага народа інкаў, якія ў часы адкрыццяў Калумба стварылі магутную індзейскую дзяржаву. Іспанскія каланізатары бязлітасна расправіліся з вялікім народам Сонца — як называлі сябе інкі. У пагоні за грабяжом разбурылі іхнія гарады і крэпасці, знішчылі буйную культуру.

Індзейскія сяляне жывуць у цемнаце і галечы. Гаспадараць дапатомным спосабам, як за «нашага» цара-бацюшкі. Ад гарачых праменняў трапічнага сонца забяспечвае капялюш. Носяць іх не толькі мужчыны, але таксама і жанчыны. Выраб капелюшоў — гэта вельмі папулярнае рамяство ў індзейскіх вёсках.

(ся)

КАРАКУЛЫ

Авечкі каракулы на пашах СССР. Трава яшчэ не ўсё. Трэба вады, а яна далёка. Яе спецыяльнымі самаходамі давозіцца на пашы. (авл)

ПАРТУГАЛЬСКАЯ КАРЫДА...

...гэта нацыянальная забава. Бой з быкамі — любімае відовішча іспанцаў. Але і ў іншых краінах, часткова ў Лацінскай Амерыцы, на поўначы Францыі, у Партугаліі, можна глядзець баі з быкамі. У Партугаліі ў адрозненні ад Іспаніі, баі праводзяцца не на арэне, а на вуліцы. Прадэманстраваць свой спрыт перад раз'юшанымі быкамі мае права кожны, іншая справа, што не кожны на гэта адважваецца. Быкоў прыганяюць з правінцыі «кампінос». Як толькі яны пападаюць у горад, адна з вуліц закрываецца для руху транспарту, барыкадуецца і пачынаецца карыда. Пакуль звер параўнальна спакойны, таўпа дражнячых вялікая. Калі бык раз'юшаецца, ахвотнікаў становіцца ўсё менш. Найбольш адчайныя выходзяць на бой, які заключаецца ў тым, каб, знаходзячыся разам з быком, ухіліцца ад яго ўдару. Забіваць або раніць жывёлы не дазваляецца. Бык павінен вычарпаць свае сілы ў паядынку з людзьмі і знясілены адказацца ад барацьбы. Бывае, што «забава» канчаецца трагічна. Хаця рогі быкоў абрэзваюць і абвіваюць сенам, то трапіўшыя пад іх не далічваюцца рэбраў і пападаюць у бальніцу.

(ака)

МАГНІТ СУПРАЦЬ СМЕРЦІ

Антанін Энекль — ветэрынар з Чэхаславакіі сканструяваў апарат, які ахоўвае быдла ад смерці, калі ў страўнік каровы пападзе, напрыклад, гвоздзь. Да адной са сцен страўніка каровы 1,5—2-гадовай уводзіцца сільны магніт у абудове з пластмасы. Там ён застаецца на ўсё жыццё. Матніг вылоўлівае ўсе небяспечныя жалезныя прадметы, якія карова можа праглынуць разам з сенам.

Др Энекль паказвае сваё вынаходства вынятае з жывата забітай каровы. Бачым прычэпленыя да магніта жалезныя пакрыўленыя гвоздзі. (авл)

Мала, але цікава

МОТАКАЛЯСКА — ЛОДКА

У Англіі сканструявана матацыклетны прычэп, які адначасова з'яўляецца лодкай. У лодцы змяшчаюцца два чалавекі.

Прыехаўшы на бераг мора, ракі ці возера, лодка лёгка адчэпліваецца ад матацыкла і спускаецца на ваду. У лодцы ёсць невялікі падвесны матор.

ФОТААПАРАТ-МАЛЮТКА

Наўрад ці хто-небудзь здагадаецца, які прадмет паказаны на здымку. Гэта — фотаапарат. Яго незвычайная форма і малая велічыня — дыяметр 3 сантыметры — тлумачыцца тым, што ён прызначаны не для звычайнага фатаграфавання, а для розных спецыяльных прылад. Ён устаўляецца ў іх і працуе аўтаматычна ці пры дапамозе тэлекіравання. Апарат створаны аўстралійскімі навукова - даследчымі лабараторыямі. (яч)

Аляксей Карпюк
Пушчанская адысея

Стрымліваю дыханне і пачынаю вадзіць мушкай па цэлі. У напружанні даводжу мушку да цэлі, націскаю спуск.

Тр-р-р! — рэзка і нечакана фыркае чарга, я сам палохаюся і адхопліваю палец.

Апамятваюся і зноў націскаю спуск.

Тр-р-р! — другая чарга, ужо не такая страшная, губляецца ў рэху першай.

Дзесяцізарадка больш не страляе, зрабілася лягчэйшай. Супакойваецца і рэха. Перада мной пустая дарога. Ага, я ж з магазіна выстраляў усе патроны! — даходзіць да мяне.

Азіраюся і халадзею. Дзе нядаўна ляжалі партызаны, цяпер пустуюць ямкі ды валяюцца ўціснутыя ў снег яловыя лапкі! Можна падумаць, што ўвогуле тут ніхто не ляжаў, каб не сляды ды там, куды пабеглі хлопцы, яшчэ не гойдаліся галінкі сасёнак. Я астаўся адзін! У роспачы хапаю дзесяцізарадку, імчу па слядах.

Доўга нічога не бачу, не чую, калі не лічыць далёкага грукатання колаў. Фурманка цяпер траскаціць шалёна, на высокай ноце, як відаць, імчыць перапалоханы конь. Слухаю траскатню з пераможным здавальненнем, мне ані крыху не страшна.

Сабраліся мы ўсе толькі ноччу.

— Навошта было страляць! — бурчыць адзін хлапец да другога.

56

Сказаць мне ў вочы стрымлівае традыцыя ветлівасці да новага чалавека.

— Мы выконваем спецыяльнае заданне, наша справа не ўвязвацца ў бой з кожным фрыцам, а зрабіць сваё і вярнуцца ў лагер! — партрымлівае сябра.

Хачу апраўдацца, але не даюць .

— Толькі сябе выдалі!

— Бяруць каго папала ў атрад, не разбіраюцца, і весь што выходзіць...

Праглынаю слёзы крыўды.

А хлопцы ўсё лаюцца, абзываюць мяне рознымі словамі. Аднак гавораць усё між сабою, не глядзяць мне ў вочы.

Скарыпіну сорамна: ён камандзір, уцякаў разам з усімі. Цяпер Аляксей суцішае іх:

— Ла-адна. Чалавека мо' першы раз на варце, не ведаў... Нічога, нічога, навучыцца...

Угаманіліся партызаны не хутка. Хлопцы чуюць віну перада мною. Стараюцца ўсё згладзіць. ,

— А колькі іх там было?

— Добра не ведаю... — прыпамінаю. — Чатырох разгледзець паспеў. Дваіх спераду, дваіх ззаду. Фурман пяты...

— І панесла іх у такую глухамань!..

— От выберы другі раз месца для стаянкі!

— Не бачылі, забілі каго ці не? — цікавіцца армеец, сціплы і ціхі хлопец, які не браў удзелу ў лаянцы.

— Чорт яго ведае! Як тыркнуў, так адразу іх не стала перад мушкай...

— Што думаеш, мог і зрэзаць! — заўважае Баркоў і хваліць мяне: — Малайчына! Калі будзеш так далей, то далёка пойдзеш, брат, віншую!..

— Зрэзаў, не зрэзаў, але ляснулі зубамі добра, калі конь дзёргнуў!

— Яшчэ і стукнуліся лбамі!

— Ды задралі ногі!

— От далі драла!

— Яны ад нас, а мы ад іх!

— Я нават рукавіцу згубіў!

57

— А ў мяне ад холаду зоркі скакалі перад вачыма, а то адразу кашуля змакрэла.

Ноччу ўсё здаецца не так страшна. Людзі супакойваюцца канчаткова, а здарэнне памалу зводзяць у жарт. Я акрыяў.

Выходзім з лесу, набліжаемся да першага хутара. Са Скарыпіным ідзём будзіць гаспадара. І не думаў, што гэта так складана.

Доўга ў хаце ніхто не адзываецца. Відаць, гаспадары думаюць, што нам абрыдне стукаць і пойдзем сабе туды, адкуль выйшлі. Канечне, адкуль ім ведаць, што ломяцца ў хату не бандыты? Забіраемся ў сені. Цяпер гаспадар разумее, што госці не адстануць і даводзіцца адчыняць дзверы. Чуем, як дзядзька пачынае кешкацца, а жонка яго лае:

— Антось, Антось, выперла табе! Ты ж маю спадніцу нацягваеш!

Нарэшце ўваходзім у хату, у спёртае паветра.

За намі ўвальваюцца хлопцы. Скарыпін даводзіць селяніну, што мы не пераапранутыя ў цывільнае немцы.

— Во, глядзі сюды! — Ваня Баркоў паказвае фабрычны знак на аўтамаце.

На варанёнай сталі ствала выціснуты словы: «СССР 1943 г.»

Знак магічна дзейнічае. Гаспадар адразу здаецца.

Праз некалькі хвілін цётка ставіць на стол свае прыпасы, а хлопцы дастаюць з мяшкоў свае.

— Спалохаліся, дзядзьку? — спачуваю гаспадару, уявіўшы, як ён упоцьмах напяльваў спадніцу.

— Напалохаўся б і ты, нябось, — не крыўдзіцца. — Ходзяць тут розныя. І вашыя, і праваакатары. Думаеш, адразу распазнаеш? Паслухаў бы, што людзі за дзень нагавораць...

— Во, лепш раскажыце нам, што гавораць, сапраўды! — просіць Скарыпін.

— Пра вас?

— Ну і пра нас.

— Усяляк, — паважнее, не спяшаючыся закурвае. — Нават сёння на вёсцы апавядалі гісторыю...

58

ТРЫБУНА чытачоў

Будзе катлоўска-арлянскі лес

Паміж Катламі і Арлянкаю ёсць вялікі абшар пясчанай зямлі. Сюдою праходзіць дарога ў Бельск. Пакольні зямля гэта была аблогам, выравшана засадзіць лес. Ужо растуць тут сосны, а паінфармаваныя гавораць, што і грыбы ёсць. Толькі ў бягучым годзе засаджана 16 гектараў лесу.

Мясцовасць гэта ляжыць у прыгожым месцы, сярод лугоў, каля рэчкі Арлянка (яшчэ не занячышчанай бельскай рашарняй). Тут і рыба водзіцца. Хто ведае, калі вырасце лес, можа гэта будзе адно з лепшых месц адпачынку так дзецям як і дарослым з суседняга Бельска. (ак)

Ці ведаеце?

На тэрыторыі ГРН Пасынкі за паціголдзе выкапана 3200 метраў брукаваных дарог. Вартасць грамадскіх чынаў за гэты час сягае 1.420.000 зл. (ак)

Грамадскай працай

Сяляне Гайнаўшчыны масава будуюць зялёны малака. Да гэтага часу пабудавалі 13 злеуняў. У бягучым годзе знаходзіцца ў будове далейшых 30 зялёнаў. Вартасць грамадскай працы акрэсліваецца пры гэтых пабудовах на суму 1,5 мільёнаў зл. Ю.К.

Гайнаўскі павет

У Сакольскім павеце...

...існуе 10 дзіцячых садоў. Кожны з іх будзе працаваць праз два месяцы, гэта значыць у час найпільнейшых прац у полі. У рамах дэцэнтралізацыі ўсе справы звязаны з арганізацыяй і матэрыяльным забеспячэннем у гэтым годзе перадазана грамадскім радам. Прыносіць гэта многа карысці перад усім самім сялянам. Усё ж такі да ГРН бліжэй, як да павета. (к)

МНОГА ЧЫТАЮЦЬ НА РОДНАЙ МОВЕ

Івану Васілюку 57 год. Ён працуе бібліятэкарам у Снежках, Бельскі павет. У яго 153 чытачоў, у тым ліку шмат дарослых і старэйшых асоб. Як кажа І. Васілюк, у яго бібліятэцы амаль **палавіна** кніжак на рускай і беларускай мовах, бо такіх кніжак тут найбольш і найахватней чытаюць.

Трэба прызнаць, што ў снежкаўскай бібліятэцы падабрана шмат беларускай літаратуры на прыгодніцкія, ваенныя тэмы, што спрыяе хуткай папулярызацыі роднага слова і дае падставы для больш сур'ёзнай працы з чытачамі беларускай літаратуры, дакладней кажучы, літаратуры на беларускай мове. (ся)

Буды — незабітыя

Асеўшая ў Белавежскай пушчы вёска Буды зусім не прадстаўляе вобраза забітай лясной вёскі. Святла электрычнага тут, праўда, няма, але ўсё іншае па-сучаснаму. З дапамогай энтузіязму тэйшых людзей ГС арганізавау кафейную. Малая, але людзі любяць прыйсці сюды, пасядзець, пачытаць, напіцца кавы. Асабліва святочным днём. Такім днём кафейка ў Будах прадае па 70 каў у дзень. (вл)

З культураю на „Ты"

Бельская ПСС не толькі ўмее добра таргаваць. Ужо даўно працуе тут мастацкі самадзейны калектыў. Але не толькі ПСС утрымоўвае добрую святліцу. Перад усім настаўляецца яна на працу з дзяцьмі. Існуе тут цікавы гурток малых скульптараў, які кіруе малады настаўнік Сцяпан Бароўскі. Праводзіцца таксама навучанне на акардэоне. У асобе светліцовай Ясі Савіцкай, дзеці знаходзяць цікавага праваднікa гульняў і апавядальніка казак.

Вечарам, калі дзеці ідуць спаць, вольны час праводзіць моладзь арганізуючы конкурсы і вечарыны. Пры святліцы існуе бібліятэка, якая мае больш 155 чытачоў. (ак)

Гора, а не дарога

Дарога, што вядзе са Старога Корніна да Ягаднік, такая ж дрэнная, што яе зусім немагчыма называць дарогай. Яна і зарослая і з ямамі, і з равамі. Там ужо не адзін веласіпедыст і матацыкліст выкупаўся ў рове. І вось такая дарога спалучае дзве не малыя вёскі. Людзі хацелі б яе наладзіць, адрамантаваць. Дапамаглі б гэта зрабіць грамадскай працай. Але прэзідыум ГРН у Старым Корніне не праяўляе ў гэтым напрамку аніякага зацікаўлення.

П. Дубовіч
Стары Корнін

У пошуках рэзерваў

На аснове апрацаванага балансу рабочай сілы на гады 1966—1970 відна, што ў Гайнаўскім павеце да 1970 года прыбудзе 2200—2800 рабочых. Увесь час існуе надвышка жаночай рабочай сілы. Таму выяўленне і выкарыстанне гаспадарчых рэзерваў павінна быць накіравана на атрыманне дадатковай колькасці месц працы. Прадбачваецца, што ў 1966—1970 гадах у новапабудаваных прадпрыемствах атрымае працу блізка 800 чалавек. Керамічнае прадпрыемства, якога будова пачнецца ў 1968 годзе, дасць 80 месц працы, а пазней прыблізна 200 асобам. Другім прадпрыемствам, якое будзе пабудавана ў Гайнаўцы, будзе фабрыка мэблі. Знойдзе тут работу каля 600 асоб.

Існуючыя прадпрыемствы, якія пашыраюць прадукцыю, таксама забяспечаць шмат месцаў працы. Мясцовыя ўлады робяць захады, каб шырока разгарнуць саматужную (халупнічую) прадукцыю саламяна - ракітных вырабаў і скуранай галантэрэі. Вялікія магчымасці маюць таксама пункты паслуг, дзе можна было б увесці працу на змены. Існуе патрэба арганізавання такіх паслуговых пунктаў, як транспартных, матарызацыйных і іншых з галіны сельскагаспадарчай.

Ю. Козак
Гайнаўка

ПАЎЛЫ

Мастацкі аматарскі калектыў з Паўлаў вядомы не толькі ў бліжэйшай аколіцы, але і ў Беласток. На асаблівую ўвагу заслугоўвае слоўна-вакальны мантаж у выкананні гэтага калектыву. У мантажы выкарыстоўваецца выключна мясцовы фальклор.

На павятовых эліміняцыях гурткоў БГКТ у Бельску заваяваў ён першае месца.

Мастацкі калектыў з Паўлаў на сцэне.

Фота Ул. Паўлючук

— Ну, давай!

— Быццам бы Гітлер глянуў у люстэрка, убачыў свае запалыя вочы, залізаныя валасы і пазваў знахарку. Тая прыйшла, а ён пытае, як паправіцца. А знахарка яму: «Гэ, мой Адольф, гэта вельмі проста! Едзь на Усходні фронт. Даедзеш да Ваўкавыска — і ад партызан валасы ў цябе адразу самі на галаве ўстануць дыбам. А яшчэ не дабярэшся да Мінска, як ад гэтых самых партызанаў вочы табе на лоб павылазяць!..»

— Га-га-га-га! — выбухае дружны рогат.

Ледзь Скарыпін суцішае нас.

Цяпер хлопцаў нібы падмянілі. Усе бадзёрыя, вясёлыя, дасціпныя. На балоце захацелі піць .Скарыпін падыходзіць да рова, пятою прыклада стукае аб лёд, прабівае палонку. Па чарзе кладземся на бераг і з палонкі смокчам ваду.

— Ух, аж зубы ломіць, халера! — стогнуць, крэкчуць, плююцца торфам і травінкамі.

— Нібы волава сабе ў жывот наліў!

— Уй!...

Кладуся апошнім. Цягну ледзяную вадкасць вузенькім струменьчыкам, доўга не адрываюся. Узнімаюся, і лёд у рове чамусьці з грукатам абвальваецца.

— Ты глядзі-і, — жартуе нехта. — Цэлы равіска вады, бадзяга, выпіў!

— Га-га-га-га! — зноў усе рагочуць.

— Дзіва што немцы ад такога давалі драла!

Новы выбух рогату.

— Ла-адна, хопіць вам іржаць! — суцішае Скарыпін. — Перастаньце дражніць сабак на вёсцы, пайшлі!

Смяюся і я.

Не, партызаны, здаецца, мяне ўжо таксама прынялі да сваёй кампаніі.

(Працяг будзе)

59

Крапіва карысная

У Сасінах, Бельскі павет, ёсць цікавая і карысная практыка: там косяць і сушаць крапіву на зіму для свіней. (ся)

Усё і не ўсё

У Снежках, Бельскі павет, ёсць грамадская рада, школа, бібліятэка, фельчарскі пункт, пошта, крама, пункты скупу — бульбы, цукровых буракоў і жывёлы. Няма толькі святліцы. (ся)

Дарагое Сэрцайка!

Парай мне, дарагое Сэрцайка, у маёй справе.

Маю 21 год. У нашай вёсцы няма моладзі, дык мы на забаву ходзім у суседнія вёскі. На адной такой забаве я пазнаёмілася з двума хлопцамі. Адзін з іх вышэйшы за мяне, а другі ніжэйшы (не хачу называць іх па імёнах). Калі пабываю ў іхняй вёсцы на забаве, дык цэлы вечар танцую са мной гэты вышэйшы, а дамоў адвозіць ніжэйшы, бо ён мае матор. І справа гэта ў нас добра ўкладалася, пакуль не ўмяшалася мая мама. Ёй лепш спадабаўся гэты вышэйшы і яна не пазваляе мне, каб мяне адвозіў другі хлопец г. зн. ніжэйшы. Але той вышэйшы любіць выпіць, а вядома, што з такога можа быць за мужа. Таму думаю, што мая маці не павінна мяшацца ў гэтыя справы.

Дарагое Сэрцайка, парай, як паступіць, ці так як гаворыць маці, ці так як мне падабаецца.

Чакаю адказу
А. з Беласточчыны

З лісту твайго я зразумела, што паміж вамі толькі сяброўства, а не каханне. Відаць так і трактуюць гэта твае хлопцы. З адным танцуеш, з другім едзеш дамоў. Калі б каторы з іх сапраўды кахаў цябе, дык напэўна не пазволіў бы гуляць, ці што горш, ехаць з другім дамоў. Так і ты павінна трактаваць гэтае знаёмства — толькі не сяброўства. Пішаш, што твая маці не павінна мяшацца ў гэтыя справы. Кожная маці хоча як найлепш для сваёй дачкі. І хоць яе голас не павінен быць галоўным, аднак як голас дарадчы павінна ты выслухаць. Але відаць і маці твая не ведае, што гэта толькі сяброўства. Так што раю не пераймацца гэтай справай, бо ў сапраўднасці няма чым.

Сэрцайка

КІНО

Праграма

на 26.VII. — 1.VIII.1965 г

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа

„Mein Kampf" (szwedzki), 27—28. VII, „Śmierć Tarzana" (czeski), 29 — 30. VII., „Życie raz jeszcze" (polski), 31. VII. — 1. VIII.

Кляшчэлі

„Car Kałojan" (bułgarski), 26—27. VII., „Teresa Desugeraux" (franc.), 28 — 29. VII., „Głos ma prokurator" (polski), 30. VII — 1. VIII.

Дубіны

„Rachunek sumienia" (polski), 31. VII. — 1. VIII.

Нарва

„Królowa Krystyna" (USA), 28. VII. — 1. VIII.

Нараўка

„Hatiffa" NRF), 28. VII. — 1. VIII.

Чыжы

„Dwója z wychowania" (radz.), 28. VII. — 1. VIII.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„Ludwiku do rondla" jugosł.), 28. VII. — 1. VIII.

Орля

„Więzy krwi" (radz.). 28. VII — 1. VIII.

Райск

„Między brzegami" (polski). 28. VII. — 1. VIII.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок

„Noc szpiegów" (franc.), 27. — 28. VII., „Zakochani są między nami" (polski), 29. — 30. VII., „Na tropie policjantów" (angl.). 31. VII. — 1. VIII.

Міхалова

„Slepy pelikan" (radz.), 27. — 28. VII., „Towarzysze broni" (radz.), 29. — 30. VII., „Późne popołudnie" (polski), 31. VII. — 1. VIII.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц

„Swięto nadziei" (bułg.), 27.— 28. VII., „Więźniowie nocy" (argentyński), 29. — 30. VII., „Życie raz jeszcze" (polski), 31. VII — 1. VIII.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі

„Czarne i białe" (USA), 27. — 28. VII., „Przerwany lot" (polski), 29. — 30. VII., „40 minut przed świtem" (radz.), 31. VII. — 1. VIII.

Шудзялава

„Agnieszka 46" (polski), 23. VII 1. VIII.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

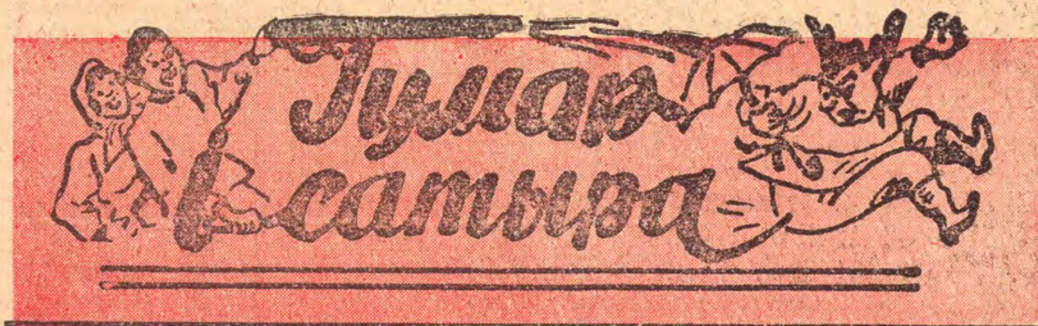
Новы Двор

„Wszędzie żyją ludzie" (radz.), 31. VII. — 1. VIII.

У мясцовасцях Міленчыцы, Сухаволя, Сідра у днях 26.VII. 1.VIII.1965 г. фільмы высвятляцца не будуць.

Лаўка

Звычайная рэч — лаўка. Але калі прыдзецца вам на паштанку чакаць спозненага аўтобуса — вельмі прыемна прысесці на лаўцы. Беручы гэта пад увагу, вучні пачатковай школы ў Дашах Гайнаўскага павета пабудавалі на сваім паштанку лаўку. (п)

ВЫДУМАНАЯ ПРЫЧЫНА

Жанчына да свайго паклонніка:

— Сёння мой муж пайшоў на рыбы, тады маем шмат часу для сябе. А што ты сказаў сваёй жонцы?

— Што іду на рыбы.

(лів)

НЕ РАДУЙСЯ ЧУЖОЙ БЯДЗЕ

Нупрэй Чалы і Гаўрыла Брахун былі суседзямі. Жылі яны на канцы вёскі, ля самага лесу.

Як толькі пачынаўся дзень, пачыналіся і спрэчкі ў суседзяў, спрэчкі з-за розных глупстваў.

— А ваш парсюк наш плот падрыў! — крычала са свайго двара Гаўрылава Зося

— А вашы куры ўсе нашы грады спляжылі! — аж заходзілася Нупрэева Тэкля

— Каб ён выпрастаўся, ваш парсюк!

— Каб яны паздыхалі, вашы куры!

Адным словам, між суседзяў ішла даўняя безнадзейная вайна, канца якой не было відаць.

Аднойчы, выйшаўшы досвіткам на двор, Нупрэева Тэкля пачула спалоханы крык курэй і заўважыла, як за плотам, на грады, апусціўся вялізны шэры каршун. Яна забегла ў хату і адразу да мужа.

— Вой, ліханька, каршун курэй дзярэ! Бяры хутчэй стрэльбу, Нупрэй!

Нупрэй моўчкі схапіў стрэльбу, выскачыў за жонкай на двор і... спыніўся. Усміхнуўся.

— Дык гэта ж не наша курыца! Бачыш? Рудая спінка. Гэта Брахуновых...

Зірнула Тэкля, і твар яе прасвятлеў:

— Праўдачка, не наша... Ціха! Няхай дзярэ! Так яе! Так...

Яны стаялі, глядзелі, як каршун узняў угору цяжкую ношу, і смяяліся. Так смяяліся, што аж самыя далёкія суседзі выбеглі пацікавіцца тым смехам.

— Каршун Брахунову курыцу панёс! — задаволена тлумачыў цікаўным Нупрэй Чалы.

Суседка Зося бегла за каршуном аж да самага лесу і ўсё крычала:

— Аддай, жываглот! А-ату-у, пракляты!

Але каршун, мусіць, не разумеў тых абразлівых слоў і таму не крыўдзіўся.

А Нупрэй і Тэкля ўсё смяяліся. Аж заходзіліся. Аж ікота іх узяла...

Прайшло два дні, і каршун-ласун зноў прыляцеў І зноў — на Нупрэеў агарод. Як і ў першы раз, схапіў Нупрэй стрэльбу і выбег з Тэкляй на двор.

— Ты ж добра глядзі, ці нашу курыцу гэта ён душыць, — раіла жонка мужу.

— Нашу! — усклікнуў Нупрэй і ўскінуў стрэльбу.

— Плі! — скамандавала жонка.

Моцны стрэл аглушыў абодвух. Усё патанула ў сінім едкім дыме. А калі ён разышоўся, Нупрэй і Тэкля ўбачылі, як велізарны шэры каршун нёс у напрамку лесу чарговую ахвяру...

— Не трапіў! Прамахнуўся! — заенчыла кабеціна, грукаючы кулачкамі ў магутныя плечы разгубленага мужа, які стаяў з апушчанаю стрэльбай і толькі лыпаў вачыма.

А на суседнім двары цяпер смяяліся Брахуны.

— Не прамахнуўся! Трапіў! — аж заходзіўся Гаўрыла. — У самы лыч трапіў! Зірніце, суседзі добрыя, пад наш плот...

Чалыя глянулі пад плот і анямелі: там сутаргава дрыгаў нагамі іхні валацуга-парсюк.

М. Ваданосаў

Непаразумленне

Жонка да мужа:

— Гэты твой знаёмы дрэнна выхаваны. Я гаварыла з ім нейкія паўгадзіны і ў той час ён зяваў хіба 15 разоў.

— Мая даражэнькая, ён напэўна не зяваў, ён хацеў адазвацца, але ты ўвесь час лапатала. (лів)

БЫЛОЕ

Бацьку дарэшты надабрыдла горба дзяцей. Калі меў нарадзіцца я — ў хаце была сварка, аж шыбы звінелі:

— Нават паесці не дадуць мне! — крычаў бацька. — Мушу адною рукою есці, а ў другой пугу трымаць, каб не вырвалі мне з рук хлеба...

Маці плакала.

Я, чуючы такія бацькавы словы, узяў ды на злосць выглянуў на свет божы.

Калі я меў ужо тры месяцы, паміж бацькамі пачуў такую размову:

— Ты, Марыська, брунетка, я цёмны шатэн, а гэты наш вырадак рыжы, як наш крамар.

— Што ты мелеш, — зазлавала маці. — Крамар не рабы, а наш сынок рабы ад патыліцы да пят.

Так і не ўдалося крамару-спекулянту быць нашым сваяком. Калі я падрос, пачаў памагаць у гаспадарцы. Спачатку камандаваў гусямі, потым праз два гады цвічыў свіней.

Пераканаўшыся ў маім пастушым умельстве, бацька сказаў:

— Будзеш пасвіць кароў.

Пачухаўшыся ў патыліцу бацька яшчэ раз сказаў:

— Сцеражыся чужога быка, ён можа для жарту пырнуць рагамі, а на табе і так усё дзіравае, жулік ты мырзаты...

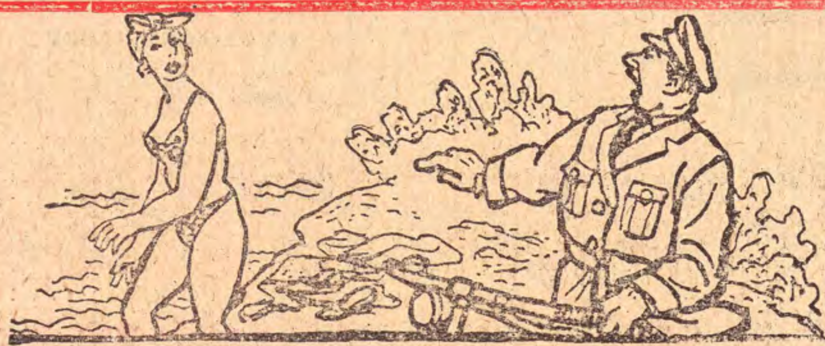
Пагнаў я кароў і на выгане ўгледзеў, як бяжыць бык. Нікуды не ўцячэш на прасторы і я скочыў на карову, біў яе пятамі па баках і паехаў. Але кароза чамусьці не вельмі хацела бегчы, усё аглядалася і прыпынялася. Каля бярозы, у цяньку, зусім занаравілася яна, але на маё шчасце дагадаўся ўцячы на гэту бярозу. Бык унізе чоўп, што хацеў, а я ціхусенька сядзеў на бярозе, на самай верхавіне...

У тую памятную зіму пайшоў я вучыцца да царкоўна-прыхадской школы. Тады не было абавязку вучыцца, нікога не каралі за тое, што не вучыцца, але бацька рашыўся на навуку аддаць мяне. Прахадзіўшы так чатыры зімы, я ўмеў ужо спяваць «Ах вы сени, мои сени», знаў айчанаш, табліцу множання, умеў чытаць шыльды і лічыўся моцна граматным. Аднаго разу пераглядаючы маю пісаніну айцец Афанасій сказаў:

— Пісацелем будзеш, почырк пахадзяшчы маеш, каб пісаць на платах, вербах...

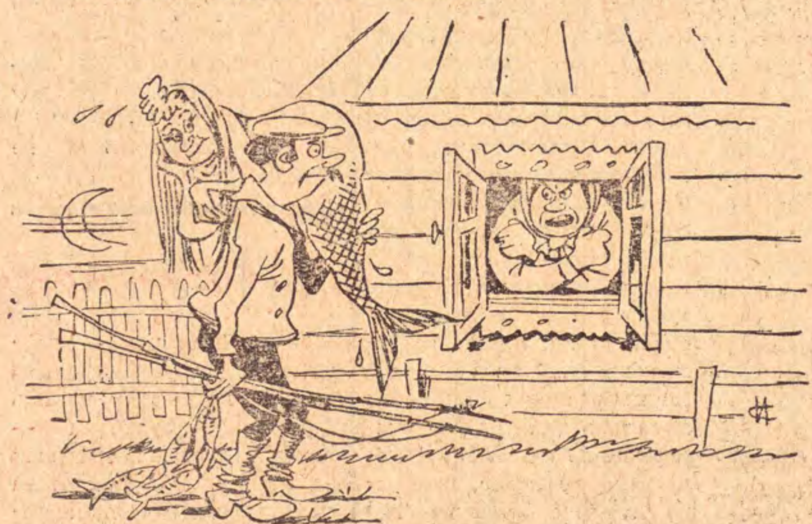
Людзі мілыя, цяпер у нас бясплатнае навучанне — бясплатныя школы, тэхнікумы, універсітэты Страх падумаць, калі ўсё гэта паспее чалавек кончыць. Барада пасівее! Бедная наша цяперашняя моладзь!...

ДЗЯДЗЬКА ЛЯВОН

— Тут забаронена купацца? Вы маглі б сказаць гэта раней, пакуль я яшчэ не раздзелася.

— Раздзявацца тут не забаронена.

Муж прышоў з рыбы.

УСЯЧЫНА

НАШ СВЕТ

Аб гэтым здымку пісаць нічога не трэба, хіба для пэўнасці, што звяры, якіх тут бачым, гэта палярныя белыя мядзведзі, і што пяшчоты не людзі выдумалі. (авл)

Ці хочаш быць вынаходцам?

(Курсы разумовай гімнастыкі)

Развязка задання з папярэдняга нумара: у разбітай вазе быў нячотны лік кветак: пяць асыпаўшыхся пры падзенні вазы і чотны лік ружаў, якія, падзяліўшы пароўну, паставілі ў астаўшыеся вазы.

З умовы вядома, што ў белай ружаў было ў два разы больш, чым у чырвонай, гэта значыць у любым выпадку чотны лік, і што сіняя ваза ўцалела.

Значыць ветрам разбіла чырвоную вазу.

Непрычэсаныя думкі

Каб быць самім сабою, трэба некім быць.

Можна апынуцца на дне, не пранікнуўшы ў глыбіню.

Іншы раз мерай велічыны бывае аддалёнасць ад злачынства.

Не давай пачуццям завесці сябе туды, дзе яны канчаюцца.

Сцеражыцеся яго, ён мачае нож у чарніла!

Цяжка разабраць, хто плыве па плыні добраахвотна.

ВЫЯСНЕННЕ

Дзяўчына да маці.

— Мама, што гэта ёсць нарачоная?

— Нарачоная гэта жанчына, якой абяцаецца ўсё тое, чаго не датрымоўваецца жонцы.

УСЁ ЎМОЎНА

Аднойчы салдат узыйшоў на мост у раёне манеўраў. Другі салдат, які ахоўваў мост, крыкнуў яму: — Куды ты ідзеш! Гэты мост умоўна ўзарваны!

Першы салдат не задумваючыся адказаў:

— А я і не іду. Я ўмоўна плыву.

Песні па заяўках

Па просьбе Вітальда Харкевіча са Старога Ляўкова, Гайнаўскага павета, змяшчаем рускую песню

Когда поют солдаты

Шагает ночь к рассвету,
Труба зовет в поход.
Солдат Страны Советов
О родине поет.
Безусые комбаты
Ведут своих орлят.
Когда поют солдаты,
Спокойно дети спят. (2 раза)

Подхватим песню, братцы,
В поход возьмем, друзья.
Нам с песней расставаться
Сейчас никак нельзя.
Послушны автоматы,
Машины держат ряд.
Когда поют солдаты.
Спокойно дети спят. (2 раза)

Деревья цвет роняют,
Трава горит в росе.
Лежит земля родная
Во всей своей красе.
Храним её мы свято
От Братска до Карпат...
Когда поют солдаты,
Спокойно дети спят. (2 раза)

Земля зарей объята,
Знамёна впереди
Без песен нет солдата,
Без песен нет пути.
Рассветы и закаты
Навстречу нам летят.
Когда поют солдаты.
Спокойно дети спят. (2 раза)

Ніва

Adres redakcji Białystok ul. Wesołowskiego [illegible] Warunki prenumeraty: miesięcznie - 2.40 zł, kwartalnie - 7.20 zł, półrocznie - 14.40 zł, rocznie - 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje – Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bitk C-3